

Traktat Lizboński w pigułce

Karta Praw Podstawowych wzbudziła wiele kontrowersji m.in. w Polsce i Wielkiej Brytanii. Państwa te wraz z Traktatem Lizbońskim podpisały dodatkowo tzw. protokół brytyjski, ograniczający zastosowanie karty. Według niego Trybunał Sprawiedliwości UE nie może orzec, że przepisy ustawowe, wykonawcze lub administracyjne, praktyki lub działania administracyjne Polski bądź Wielkiej Brytanii są niezgodne z podstawowymi prawami, wolnościami i zasadami zawartymi w Karcie. Obawiano się, że jej przepisy mogą być „przeinterpretowywane”, np. w sprawie przymusowego uznania przez polskie prawo małżeństw homoseksualnych. Postanowienia Karty Praw Podstawowych wraz z ograniczeniami weszły w życie 1 grudnia 2009 roku.

Wsparcie dla biznesu w zasięgu ręki

Ta publikacja jest bezpłatnym materiałem informacyjnym, przygotowanym w ramach projektu Enterprise Europe Network.

© Enterprise Europe Network przy Stowarzyszeniu „Wolna Przedsiębiorczość”

Autor: Magdalena Marcinkowska

Projekt graficzny i druk: www.szkolonia-graficzne.pl

www.een.sopot.pl
www.swp.gda.pl

Wyzwania współczesnego świata dotyczą głównie globalizacji gospodarki, rozwoju demograficznego, zmian klimatycznych, wahań w dostawach energii oraz zagrożeń związanych z bezpieczeństwem granic. Aby im sprostać, państwa Unii Europejskiej postanowiły podjąć kroki dla wzmocnienia oraz zreformowania zasad współpracy. Bezpośrednią przyczyną podjęcia prac nad nowym dokumentem było niepowodzenie przyjęcia uzgodnionego w 2004 roku Traktatu Konstytucyjnego. Wówczas Niemcy, sprawujące prezydencję w UE od stycznia 2007 roku, zaproponowały utworzenie nowej umowy międzynarodowej, uwzględniającej większość postanowień zawartych w tzw. konstytucji Unii Europejskiej. Efektem tych działań stał się, podpisany w 13 grudnia 2007 roku na szczycie państw UE w Lizbonie, Traktat Lizboński, zwany także traktatem reformującym. **Jego ideą jest wyposażyć Unię w nowe instrumenty prawne, dobre praktyki oraz rozwiązania instytucjonalne, dzięki którym możliwe będzie ulepszenie kondycji Unii Europejskiej.** Po podpisaniu tekstu dokumentu przez wszystkie państwa członkowskie, przewodniczący Komisji Europejskiej Jose Manuel Barroso powiedział: *niezbędne zmiany instytucjonalne dokonają się. Przyjęte przepisy dają szansę, że łatwiej będzie podejmować decyzje. Najważniejsze jednak, że Europa zacznie mówić jednym głosem.* Dla powodzenia reform zapisanych w traktacie wymagana była, właściwa z systemem konstytucyjnym, zgoda 27 państw członkowskich. 9 kwietnia 2009 roku dokument został przyjęty w Polsce na mocy ustawy upoważniającej prezydenta do jego ratyfikacji. Oficjalnie traktat wszedł w życie 1 grudnia 2009 roku.

Główne założenia traktatu

Więcej demokracji i przejrzystych zasad dzięki:

- wzmocnieniu roli Parlamentu Europejskiego poprzez współdecydowanie wraz z Radą Ministrów o przyjęciu większości aktów prawnych, np. w sprawie budżetu UE
- większemu zaangażowaniu parlamentów krajowych w pracach UE oraz uzyskanie przez nie możliwości bezpośredniego wpływu na podejmowane decyzje
- utworzeniu inicjatywy obywatelskiej, dzięki której obywatele UE (co najmniej milion osób) mogą przedstawić swój projekt zmian, co oznacza bezpośredni wpływ obywateli na stanowienie prawa UE
- stworzeniu możliwości państwu członkowskiemu wystąpienia z Unii Europejskiej
- upublicznieniu posiedzeń Rady Ministrów dotyczących głosowań nad aktami prawnymi, co poprawi przejrzystość sposobu podejmowania decyzji
- zmniejszonej liczbie eurodeputowanych w Parlamencie Europejskim (do 750 z 785 posłów)
- wprowadzeniu od 2014 roku w Radzie Ministrów zasady głosowania kwalifikowaną większością głosów. Oznacza to, że aby przegłosować daną sprawę, potrzeba będzie zgody co najmniej 55% państw członkowskich, reprezentujących co najmniej 65% ludności Unii.
- zmniejszeniu od 2014 roku liczby komisarzy europejskich do 18 (choć jest 27 państw członkowskich) – będą wybierani przez Radę Europejską, w porozumieniu z przewodniczącym Komisji Europejskiej, podwójną większością głosów, w oparciu o sugestie państw członkowskich

Nowe instytucje usprawniające działanie UE:

- powołanie nowego urzędu tzw. „prezydenta Unii Europejskiej”, czyli stałego Przewodniczącego Rady Europejskiej, na 2,5-letnią kadencję
- poszerzenie kompetencji w zakresie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa w postaci utworzenia urzędu Wysokiego Przedstawiciela Unii ds. Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa (potocznie nazywanego ministrem spraw zagranicznych), którego działania wspomaga Europejska Służba Działań Zewnętrznych. Ta ostatnia składa się z urzędników Sekretariatu Generalnego Rady Europejskiej i Komisji Europejskiej, jak również z personelu delegowanego przez krajowe służby dyplomatyczne. Dzięki takiemu rozwiązaniu

każdy obywatel Unii może zwrócić się o pomoc dyplomatyczną do dowolnego kraju stowarzyszonego.

Ponadto, Traktat Lizboński nadaje Unii Europejskiej osobowość prawną, co m.in. ma wzmocnić jej pozycję na arenie międzynarodowej.

Polepszenie polityki gospodarczej, sprawiedliwości i bezpieczeństwa przez:

- potwierdzenie rozszerzenia unii gospodarczo-walutowej ze wspólną walutą euro. Obecnie posiada ją 16 państw członkowskich. Od 1 stycznia 2011 do strefy euro wejdzie Estonia.
- przyznanie Polsce stanowiska rzecznika generalnego przy Europejskim Trybunale Sprawiedliwości.
- wprowadzenie klauzuli solidarności państw członkowskich, która polega na współdziałaniu i wzajemnej pomocy w razie zagrożenia terroryzmem, klęski żywiołowej lub katastrofy spowodowanej przez człowieka.

Nowe obszary współpracy

- wobec stojących przez światem wyzwań wprowadzono nowe obszary ściślejszej współpracy państw członkowskich. Zaliczono do nich sprawy związane z klimatem oraz energią. Zaapelowano o prowadzenie polityki zrównoważonego rozwoju w oparciu o utrzymanie wysokiego poziomu ochrony środowiska. W zakresie energii podjęto postanowienia o uregulowaniu rynku dostaw energii, zwiększeniu jej oszczędności oraz podjęciu prac nad rozwojem nowych i odnawialnych źródeł energii.

Prawa, wolności i obowiązki Europejczyka

- Traktat ma zapewnić obywatelom skuteczniejszą ochronę ich praw poprzez włączenie do prawa pierwotnego Karty Praw Podstawowych, w której wyróżnia się m.in.: prawo do głosowania i kandydowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego, prawo dostępu do dokumentów unijnych; wolności np. do prowadzenia działalności gospodarczej. Karta zawiera także obowiązki mieszkańców Europy, jak ochrona środowiska czy konsumenta.
- Potwierdzono, że Unia nie będzie podejmować żadnych działań umniejszających rolę państw członkowskich, szczególnie w takich dziedzinach, jak usługi zdrowotne i socjalne, policja i służby porządku publicznego oraz szkoły publiczne.